

Centenáriummi műsorok

Július 19-én, csütörtökön, Móra Ferenc születésének 100. évfordulóján Szegeden nagyszabású ünnepségsorozatot rendeznek. A jubileum kiemelkedő eseménye lesz az író születése centenáriumi emlékére rendezendő **ünnepi tudományos ülés**, mely délután 11 órakor kezdődik a városi tanács dísztermében.

Papp Gyula tanácselnök mond köszöntőt, majd dr. Tolnai Gábor akadémikus, a Móra Emlékbizottság elnöke tart bevezető előadást. A programban hét előadás hangzik el. Tóth Béla: Móra Szegedje; dr. Fazekas István: Eletrajzi motívumok Móra témaválasztásában; dr. Földes Anna: Móra Ferenc, a publicista; dr. Madácsy László: Humor és tragikus valóság Móra egy regényében; dr. Nacsády József: Móra és a szegedi novellista hagyományok; dr. Orosz László: Móra Ferenc és Katona József; dr. Trogmayer Ottó: Móra Ferenc, a régész címmel tart előadást az emlékülésen.

A születésnapon **koszorúzási ünnepséget** is tartanak. 19-én, csütörtökön délután 3 órakor a Belvárosi temetőben Móra Ferenc sírjánál az Írószövetség képviselői helyezik el a megemlékezés virágait. Délután a Somogyi-könyvtár és a Móra Ferenc Múzeum munkatársai a Közművelődési Palota előtti téren álló Móra-emlékműnél koszorúznak, 4 órakor a Dóm téren, a nemzeti panteonban levő szobornál a Kulturális Minisztérium, a városi pártbizottság és a városi tanács képviselőitében emlékeznek Szeged írójára.

A Móra Ferenc Múzeumban délután 3 órakor ünnepélyes kezetek között Móra Ferenc egykori bútoraiból, használati eszközeiből, tárgyaiból, korabeli dokumentumokból, újonnan felfedezett relikviákból emléksorozat **nyitnak meg**.

Móra Ferenc szülővárosában, Kiskunfélegyházán is lezárulnak a jubileumi rendezvények. Ma, vasárnap délelőtt a Móra Ferenc Gimnázium öreg diákjai találkoznak, július 18-án, szerdán, az ünnep előestéjén a Kiskun Múzeumban megnyílik a Móra Ferenc-emlékkiállítás, majd este a Móra Ferenc Művelődési Központ színháztermében irodalmi műsor hangzik el, a kecskeméti Katona József Színház művészeinek közreműködésével.

Móra Ferenc családi levelesládája

Móra Ferenc rajongó szeretettel és hálával ragaszkodott szüleihez, akikről verseiben és prózai munkáiban is meleg hangon emlékezett meg. Ugyanilyen nyílt szívű, őszinte ragaszkodás fűzte bátyja és húga családjához is. Amikor a „remekes szűcs”, Móra Márton 1913. július 22-én elhunyt, Juhász Anna, a kenyérsütőgőz asszony, leánya, Juliska családjához költözött Szolnokra.

Móra Juliska 1884. február 15-én született Félegyházán. Móra Ferenc kislányként sokat dajkálta, nevelgette húgocskáját. A négy polgári elvégzése után, 1899-ben Juliska Budapestre került, ahol bátyja, István — a költő — visselt gondot rá. 1901-ben végezte el a női ipariskolát, s visszatért Félegyházára szüleihez. 1904-ben házasságot kötött Tóth István polgári iskolai tanárral (később a Polgári Fiúiskola igazgatója), aki gyermekkorát a Daru utcában töltötte, s a tanítóképzést is Félegyházán végezte. Házasságukból két, leánygyermek született — Margit és Lenke —, akik édesapjuk nemes hivatását választották életpályájukon.

Móra Ferenc — 1913 után — édesanyját látogatva, húga családjával is mindig találkozott. Móra Mártonné 1924. augusztus 6-án bekövetkezett halála után is érkeztek levelek, lapok a Tóth családhoz, melyeket Kiss Béláné Tóth Lenke néni nyugalmazott tanárnő őriz, aki K. Tóth Lenke néven maga is foglalkozott írással.

Az író nagyon szerette a két Tóth kislányt — akiknek keresztapja volt —, munkája közben sem feledkezett meg róluk. Egy, a Lenkének küldött kép az ásatásokon örökölte meg az elmaradhatatlan szivarral a szájában. Eppen egy szép korszát vizsgálhat vagy tisztít. A dedikáció rövid és tömör: Lencikének a búza mezőkről 1925. az öreg kolléga.

Hogy miért nevezte Móra Ferenc az unokahúgát kollégának? Azért, mert észrevette, hogy a kislánynak gazdag a szókincse, választékos a stílusa és van érzéke a verseléshez. Remélte, hogy Lenke a Mórak elbeszélőtehetségét örökölte. Amikor tehette, képességeit próbára is tette. Lenke néni egy ilyen alkalomra — ma — így emlékezik vissza:

Firenze szépségét ki nem mondja száz szó,
Van benne lilium, szalmakalap, zászló,
Tízezer barát és tízezerszer száz ló,
de egy sincsen olyan, kinek neve László...

Firenze, 1925. IV. 2.

Csókol:
Keresztapa

Lenke emlékkönyvébe meleg hangú verssorok kerültek.

SZOLNOKON

Meleg jószívek, eriyhe égbolt,
Nálatok minden jó volt, szép volt,
Jó volt nagyon itt itthon lenni, —
De hát egyszer csak el kell menni.

Isten megáldjon fűre, lenge,
Öreget játszó kicsi Lenke,
Isten megáldjon, szeme rád vigyázzon,
Föltötted szárnya kiterítve álljon!

Maradj a háznak üdvöskéje,
Édesapádnak szemefénye,
Édesanyádnak jobbkeze,
Kis nénikédnek felese.

Légy őrangyala nagymamának,
Dédelgetője a cicáknak,
Légy jóbarátja fűnek-fának
S ne járj ott, ahol jár a bánat.

Legyen álom az egész élted,
Ébren is álmoldj szép meséket
S rimekkel játszva estelente
Keresztapa jusson eszedbe.

1920. VIII. 16.

Keresztapa

Móra Ferenc a Tóth család életének minden rezdülésére reagált. Ugyanakkor saját gondjairól, bajaikról is beszámolt.

Tekintetes
Tóth István úrnak,
polg. isk. igazgató
Szolnok
Polg. Fiúiskola

Kedves véreim és atyám fiai!

Már itt vagyok Baján, meszszebből is közelebb hozzátok. S ahogy megérkeztem, újságot is láttam: igazi felhőt. Persze csak akkorát, hogy tán Illés proféta se tudna belőle esőt csinálni. — Addig is csókol Benneteket: Ferkó

Baja, 911. júl. 26.

Tekintetes
Tóth István úrnak,
polg. isk. igazgató
Szolnok

Édes Pistám, neveltlenségünket ne vegyétek rossz néven. Mostanában nem épen jól ment a világ nálunk, azért hallgattunk, — de szeretetünk némán is a Tietek. Ölelnék igaz véreitek Ferkóék

Sz., 1912. febr. 10.

nagys.
Tóth István úrnak,
áll. polg. isk. igazgató
Szolnok
Polg. fiúiskola

Édes lelkeim, én a hét végén elbúdosom valamire négy-öt hétre. Nagyon szeretném, ha tájékoztatnátok addig, hogy nyugodtabban mehetnék el. Szívbeli öleléssel: Feritek

(Postabélyegző: 926. jún.)

ns.
Tóth István úrnak,
polg. isk. igazgató
Szolnok
Áll. polg. fiúiskola

Édes véreink, engem az éjtéli mise még íróasztalnál talált s csak ma jutok hozzá, hogy két család képviselőitében szívemre szorítsalak benneteket, három családot. Különben Ilonka egy kicsit meghívva jött vissza, s most mindnyájan egyek vagyunk szeretetben és influenzában: Feritekék

(Postabélyegző: 928. dec. 25.)

Tóth Istvánné
nagyságos asszonynak
Ungarn.
Szolnok
áll. polg. fiúiskola
Édes Lelkeim, ilyen messze hozott el keserű vizet inni az Isten és a nyavalya. Mindhárom familiát szívből csókolja: Feritek

1930. VII. 4. (Postabélyegző: Karlsbad)

Móra Ferenc sorai bensőséges, szeretettel táplált rokoni kötelékek ápolásáról tanúskodnak. Bizonyítják, hogy az író „nagyobb családját”, rokonságát, ahogy ő írta véreit, élete végéig szívve zárta.

HEGEDÜS ÉVA

Az emlékmű regénye

Egy Móra-epigramma hiteles szövege

Cikkünk kétszeresen is időszerű. A száz évvel ezelőtti árvíz első emlékművéről, és a száz éve született Móra egyik verséről ejtünk szót.

A körtöltésen, közel a Csongrádi sugáruhoz egy két és fél méter széles, másfél méter magas emlékmű hirdeti, hogy a haragvó Tisza egy évszázaddal ezelőtt itt tört rá Szeged városára.

A Víz utáni években elhelyezett emlékműnek — Fischer János szegedi kőfaragó mester munkájának — eredeti fölíratát a következő volt: *E helyen törté*

331/1929. sz.

A folyamemlékségtől vett értesülés szerint a tábla felírata ez volt: *E helyen törté át a gátat 1879. március 12-én a Tiszának a petresi révénél kiömlött árja. Nézetem szerint azonban ennél a száraz tény és hely megállapításánál jobban megfelelne négy hexameter-sor, amit bátor vagyok ide hevenyészni,*

1879. MÁRCIUS 12.

Petresi töltésnél szilajon áttörve a gátat,
Ránk e helyen szabadultak az ár hullámparipái.
Égi harag múltán kislőtt az égi szivárvány,
Szöke Tiszánk örökös békét köte Nagy-Szegedünkkel.

Szeged, 1929. június 15.

MÓRA FERENC
igazgató

A levél — és a vers — géppel írott, Móra aláírása sajátkezű. A tanács június 17-én a számvevőséghez tette át az aktát, megtudakolandó, van-e Szeged városának 130 pengője erre a célra. Volt. A Délmagyarország június 21-én közölte az akkorra már feledésbe merült régi szöveget és Móra versét. Csak ezután, június 24-én hozott olyan határozatot a tanács, hogy „az 1879-i árvíz betörésének helyén emléktábla felállítását” határozza el Móra Ferenc hexameterjével.

A második ötven évben sem jártak jobb idők az emlékműre. A 40-es évek legvégén ismét ellopták róla a márványtáblát. A tanács elhatározta az epigramma pótlását. Sajnos, csak emlékeztetőt pótolta, az időmértékes verselés szabályait semmibe vevő szöveg került föl az emlékműre. Az első sor végéről lemaradt az utolsó szótag, csak a *gát* szó került a táblára. A harmadik sorban múltán helyett *miután* került bevéssre. A negyedik sorból az utolsó szó (Nagy-Szegedünkkel) egyszerűen lemaradt... A Délmagyarország egyik ol-

dt a gátat 1879. március 12-én a Tiszának a petresi révénél kiömlött árja. A Délmagyarország 1929. március 14-i számában a kiváló tollú Vör György szövege, hogy az emlékmű vakon nézi a föltámadt várost: tíz éve, hogy ellopták róla az enyhén belesüllyesztett, fölírtos márványlapot.

A tanács május 31-én a városi múzeumhoz fordult, hogy kutasák föl az emlékmű egykori szövegét. Móra Ferencnek a tanács aktára írt — a közelmúltban előkerült — válaszlevelét teljes terjedelmében közlöm:

Az emlékmű egykori szövegét. Móra Ferencnek a tanács aktára írt — a közelmúltban előkerült — válaszlevelét teljes terjedelmében közlöm:

A tanács május 31-én a városi múzeumhoz fordult, hogy kutasák föl az emlékmű egykori szövegét. Móra Ferencnek a tanács aktára írt — a közelmúltban előkerült — válaszlevelét teljes terjedelmében közlöm:

A helytörténet néhány kutatója (Bálint Sándor, Csongor Győző és Péter László) följajlotta segítségét. A hexameter szabályai, továbbá az emlékmű negyosorát lemasoló Czibula Antal és Bálint Sándor följegyzése alapján rekonstruálták Móra versét.

A Csongrád megyei Levéltárból (Szeged) nemrégiben előkerült Móra-levél — és benne a vers — mindenre hiteles választ ad.

Ezzel még nem ért véget az emlékmű és a vers regénye, hiszen 1964-ben nem javították ki a szöveget, és most, a Móra-centenáriumon is a hibás és csonka szöveg olvasható az emlékmű márványtábláján. Kijavítása sürgős feladatunk.

APRÓ FERENC